
Aleksandra Stanković
Učiteljski fakultet, Beograd
Magistarske studije

Stručni rad „Obrazovna tehnologija” 4/2007. UDK: 37.018.43

INDIVIDUALIZACIJA NASTAVE JEZIKA PRIMENOM OBRAZOVNOG RAČUNARSKOG SOFTVERA

Rezime: *U radu je predstavljena individualizacija nastave jezika primenom obrazovnog računarskog softvera. Prikazani su časovi obrade, utvrđivanja i sistematizacije nastavne jedinice Vukova reforma jezika i pravopisa u osmom razredu osnovne škole. Ovakav oblik organizacije učenja omogućuje učeniku brzo dobijanje potrebnih podataka, učenik uvek zna na čemu je, šta je savladao, a šta nije, što ga podstiče na dalju aktivnost u savladavanju nastavnog gradiva.*

Ključne reči: *učenje, individualizacija nastave, obrazovni računarski softver*

1. Uvod

Kako je vreme u kojem živimo obeleženo velikim promenama u nauci i tehnici, a posebno u oblasti informacionih i komunikacionih tehnologija, stvoreni su uslovi i za modernizaciju nastavnog procesa. U našim školama još uvek je zastupljen tradicionalni razredno-časovni sistem, u kojem nastavnik ima dominirajuću ulogu u prenošenju znanja na učenike. Nastava je prilagođena prosečnom učeniku, čime su zanemarene njegove individualne sposobnosti. Nedovoljna individualna aktivnost učenika, slaba interakcija svih učesnika u nastavnom procesu, izostajanje očiglednosti, kao i povratne informacije, učinili su da stečena znanja budu manje trajna. I pored pozitivnih karakteristika tradicionalne škole, ekonomičnosti i sistematskog ispunjavanja obrazovno-vaspitnih zadataka, istaknute slabosti postavile su nove zahteve savremenoj školi i ubrzale su pojavu savremenih nastavnih sistema. Savremena škola spremna je da inovira proces učenja i da nastavu prilagodi interesovanjima, potrebama i mogućnostima svakog učenika. U prvi plan stavljen je učenik, njegove želje,

potrebe, individualne mogućnosti. On je podstaknut da razmišlja, analizuje, da sam istražuje, otkriva, da zaključuje i rešava problem.

2. Individualizacija nastave jezika

Individualizacija nastave je jedan od oblika organizacije učenja koji će i u nastavi gramatike i pravopisa dati dobre rezultate. Uočavanjem sposobnosti i mogućnosti svakog učenika, njegovih radnih navika, želja i interesovanja, moguće je u nastavu uneti svežinu i njen kvalitet podići na viši nivo. Prednosti individualizovane nastave u odnosu na dosadašnji, tradicionalni pristup nastavi jezika su: veća angažovanost i samostalnost učenika u procesu sticanja znanja, usklađenost nastavnih zahteva sa sposobnostima i mogućnostima svakog učenika, stalna povratna informacija i kontinuirano praćenje napretka učenika, što pruža dodatnu motivaciju u procesu sticanja znanja i umenja.

Posebno inovativan način individualizacije nastave jezika u savremenoj školi jeste primena obrazovnog računarskog softvera. Ovakav oblik organizacije nastave zahteva stalnu i temeljnu pripremu nastavnika, njegovo obučavanje i osposobljavanje za izradu didaktičkog materijala i primenu stečenih znanja u praksi, kao i neprekidnu saradnju sa stručnim timovima koji su sačinjeni od pedagoga, psihologa i stručnjaka iz oblasti nastave jezika i pravopisa.

Kompjuterski obrazovni programi, odnosno obrazovni softveri, „omogućuju potpuniju individualizaciju rada sa učenicima”¹. Konsultujući baze podataka, učenik sam otkriva, uočava i pronalazi odgovore na postavljena pitanja. Stalna povratna informacija stimuliše napredak učenika, jer učenik uvek zna šta je dobro uradio, a gde greši.

Bez obzira na to što je u pitanju veoma složen obrazovni program, nastavnike bi trebalo hrabriti da, saradujući sa timovima stručnjaka, organizuju i sprovode ovakav oblik sticanja znanja. Osposobljavanje nastavnika za upotrebu obrazovnih softvera u nastavi postaje imperativ, jer se savremena didaktičko-tehnička modernizacija škole ne može zamisliti bez ovakvog oblika sprovođenja vaspitno-obrazovnog procesa. Primena individualizacije nastave jezika obrazovnim računarskim softverima, omogućava školama da se oslobode tradicionalnog odnosa prema gramatičkim i pravopisnim pravilima, što će i nastavu jezika učiniti pristupačnijom i zanimljivijom učenicima.

3. Planiranje i organizacija časova

Osnovna zamisao, zbog koje realizacija ovih časova izgleda ovako, jeste da se vodi računa o individualnim razlikama pojedinih učenika i grupa učenika i da se prema nivou razvijenosti i tempu napredovanja u učenju odmeravaju i podešavaju zahtevi, zadaci, metode, postupci i tempo rada. Tradicionalna nastava ne samo da postavlja iste zadatke i traži iste rezultate od svih učenika, nego i zahteva da ih svi ostvaruju istim tempom. Ovakva nastava je podešena prema mogućnostima prosečnog učenika, dok je za učenika koji sporije uči prebrza, a za naprednijeg prespora. Individualizacijom nastave jezika ispoštovaće se razlike u fizičkim

¹ Mladen Vilotijević: *Didaktika 1*, Naučna knjiga, Beograd, 1999, strana 230.

svojstvima, mentalnim sposobnostima i znanjima te će svakom učeniku biti omogućeno da napreduje sopstvenim tempom. Upoznavanje učenika sa Vukovim radom na reformi jezika i pravopisa predviđeno je nastavnim planom i programom za osmi razred osnovne škole. Unutar samog predmeta ostvaruje se korelacija sa obradom nastavnih sadržaja koji se odnose na istorijski razvoj srpskog književnog jezika, ali i sa sadržajima koji se obrađuju u okviru školske lektire (obrada sadržaja iz Srpskog rječnika i upoznavanje sa narodnim pevačima o kojima je Vuk pisao). Korelacija se ostvaruje i sa nastavnim sadržajima sledećih predmeta: istorija, geografija, muzička kultura i informatika. Svi časovi se realizuju uz pomoć računara, bim projektora, u kabinetu za informatiku.

3.1 Prvi čas

1. etapa: Motivacija učenika

Nastavnik preko bim projektora pokazuje sliku gusala (ili donosi pravi instrument). Pitanjima navodi učenike da zaključe koji je instrument u pitanju, da li su čuli za neke poznate guslare i ko je pesme naših najpoznatijih guslara slušao i zapisivao.

2. etapa: Dogovor o načinu rada

Nakon što dođu do zaključka da je pesme naših poznatih guslara slušao i zapisivao Vuk Karadžić, nastavnik ističe da će tokom časa saznati nešto više o Vukovom životu i radu na reformi jezika i pravopisa, da će raditi nešto drugačije nego što su do sada radili. Pokazuje učenicima PowerPoint prezentaciju i upoznaje ih sa načinom rada.

Slika 1. Početna strana

Zatim, učenike deli u grupe prema individualnim sposobnostima i mogućnostima i svakoj daje određeni zadatak.

PITANJA ZA GRUPE

I grupa

1. Iz kog plemena vode poreklo Karadžići?
2. Kada Karadžići napuštaju Lijevu Rijeku i zašto?
3. Nakon Zete gde su se odselili Vukovi preci?
4. Kako se zove selo koje su naselili posle Nikšića?
5. Šta je nateralo mnoge porodice da napuste Drobnjake?
6. Bežeći od gladi, gde odlaze drobnjačke porodice?
7. Gde su se tada nastanili Karadžići?
8. Kako su se zvali roditelji Vuka Stefanovića Karadžića?
9. Kada je rođen Vuk Karadžić?
10. Šta je zanimljivo u vezi sa njegovim imenom, zašto mu je majka nadenula ime Vuk?

II grupa

1. Ko je Vuka uputio u prva slova?
2. Gde je Vuk započeo svoje školovanje?
3. Zašto je škola zatvorena?
4. Gde je nastavljeno Vukovo školovanje nakon što je škola u Loznici zatvorena?
5. Zbog čega je Vuka otac vratio kući i iz manastira Tronoša?
6. Da li će Vuk još nekada pokušati da nastavi svoje školovanje i gde?
7. Zašto nije dovršio školovanje u Karlovcima?
8. Zašto je Vuk napustio Veliku školu u Beogradu?
9. Kakvo je bilo Vukovo zdravstveno stanje?
10. Koliko je loše zdravstveno stanje uticalo na Vukovo školovanje?

III grupa

1. Kada Vuk odlazi u Austriju i zašto?
2. Sa kim se u Beču upoznaje i kako je došlo do tog poznanstva?
3. Šta je obeležilo 1814. godinu, šta je Vuk tada objavio?
4. Koja su dva glavna pravca Vukovog rada?

5. Koje godine je Vuk štampao *Srpski rječnik istolkovan njemačkim i latinskim riječima*?

6. Šta je objavio 1823. godine i šta je time dokazao?

7. Koje osobine je Vuk unosi u svoj književni jezik, a nisu ranije postojale u njegovom maternjem govoru?

8. U čemu je značaj 1847. godine, šta je Vuk tada objavio?

9. Kada je štampano drugo izdanje *Srpskog rječnika*?

10. Koje godine su Vukov književni jezik i pravopis ozvaničeni u Srbiji?

IV grupa

1. Koja godina se smatra prekretnicom u prihvatanju Vukovih ideja?

2. Ko je sve objavio svoje delo 1847. godine?

3. Šta je sve objavljeno? Navedi nazive tih dela i ime tvorca.

4. Šta je tada postalo jasno? Može li jezik „orača i pastira” da postane književni jezik?

5. Za dalji razvoj srpskog književnog jezika zaslužan je mladi pravnik i filolog. Kako se on zvao?

6. Koja dela je Đura Daničić još objavio?

7. Da li je i Njegoš štampao svoj *Gorski vijenac* na narodnom jeziku?

8. Koje godine su ozvaničeni Vukov književni jezik i pravopis u Srbiji?

V grupa

1. Koje godine se pojavilo prvo izdanje *Srpskog rječnika*?

2. Koliko reči sadrži prvo izdanje *Srpskog rječnika*?

3. Koje reči je Vuk unosi i ovaj rečnik?

4. Koje znakove je uneo u azbuku?

5. Kakav je bio pravopis koji je Vuk uveo u *Srpski rječnik*?

6. Šta je Vuk još priključio *Rječniku*?

7. Kako je *Srpski rječnik* dočekan u inostranom naučnom svetu, a kako kod nas?

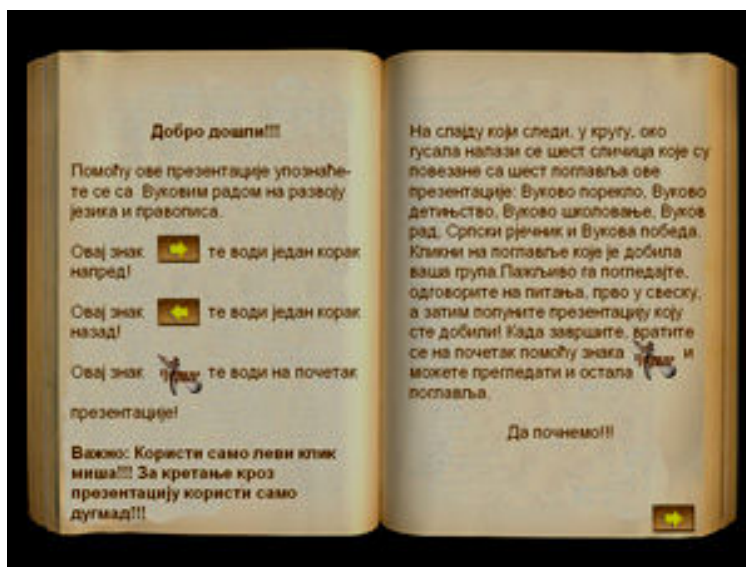
8. Zbog čega je u srpskoj javnosti *Rječnik* dočekan s ogorčenjem?

9. Koje godine se pojavljuje drugo izdanje *Srpskog rječnika* i koliko reči je sadržavao?

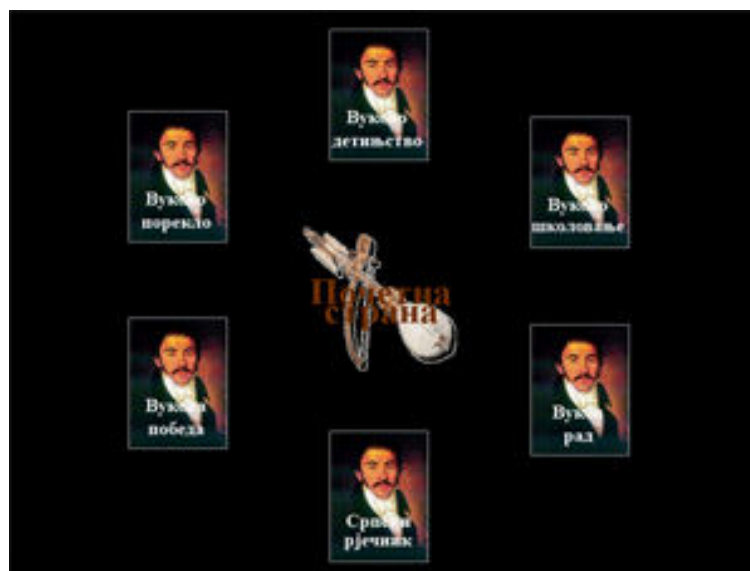
10. Po čemu se razlikuju prvo i drugo izdanje *Srpskog rječnika*?

3. etapa: Samostalan rad učenika

Tokom ove faze rada, učenici samostalno izvršavaju svoje zadatke, a nastavnik prati njihov rad, usmerava ih, podstiče i motiviše. Sve podatke učenici zapisuju u svoje sveske, kako bi ih nastavnik pre unošenja u prezentaciju pregledao. U radu upotrebljavaju svu raspoloživu literaturu, ali i PowerPoint prezentaciju koju su dobili od nastavnika. Prezentacija sadrži poglavlja u kojima se nalaze potrebne informacije, odnosno odgovori na postavljena pitanja.

Slika 2. Uputstva za grupe

Slika 3. Odabrana poglavlja

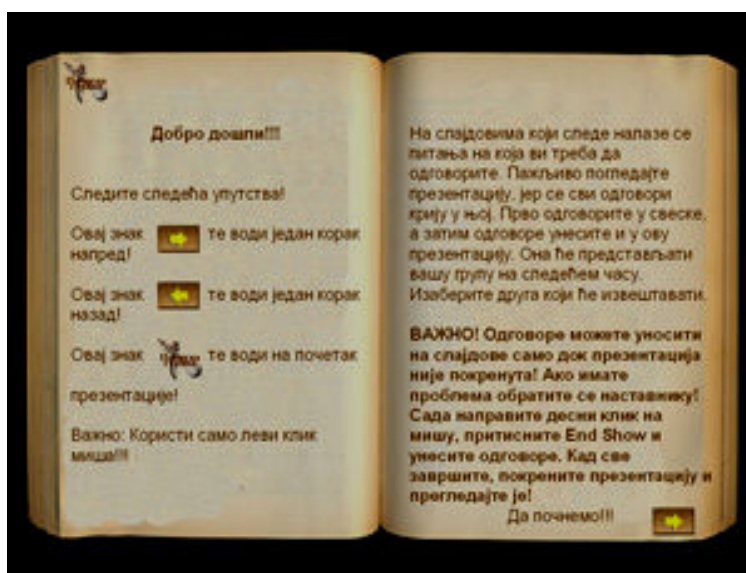
Pored tekstualnog sadržaja, učenici mogu pogledati i video klipove sa originalnim snimcima iz Vukove rodne kuće u Tršiću, ali i fotografije Vuka Karadžića i njegovih saradnika.

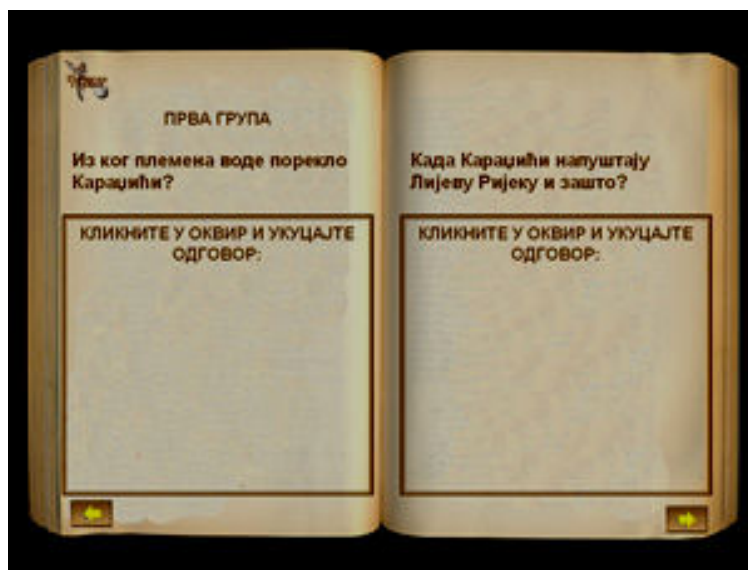
Slika 4. Detalj iz softvera

4. etapa: Popunjavanje PowerPoint obrazaca

Nakon što nastavnik pregleda beleške u sveskama, učenici podatke unose u PowerPoint obrazac koji je nastavnik već unapred sastavio.

Slika 5. Uputstvo za popunjavanje PowerPoint obrazaca

Slika 6. Mesto za odgovore

5. etapa: *Domaći zadatak*

Učenci se u grupama pripremaju za prezentovanje sadržaja koji su unosili u PowerPoint obrazac, odnosno pripremaju se za izveštavanje.

3.2 Drugi čas

1. etapa: *Uvodno izlaganje nastavnika*

Nastavnik učenicima objašnjava način na koji će izveštavati ostale učenike (grupe). Svaka grupa će prezentovati popunjeni PowerPoint obrazac.

2. etapa: *Izveštavanje grupa*

Učenci prezentuju rezultate svoga rada, vode diskusiju, dok nastavnik prati izlaganje, beleži i daje svoj komentar.

3. etapa: *Objedinjavanje prezentacija svih grupa*

Nastavnik prikuplja diskete, objedinjuje prezentacije, dok učenici imaju priliku da zapišu najvažnije podatke do kojih su došle druge grupe obrađujući svoj materijal.

4. etapa: *Domaći zadatak*

Nastavnik učenicima napominje da se pripreme za kviz na kom će pokazati šta su to novo naučili o životu i radu Vuka Stefanovića Karadžića.

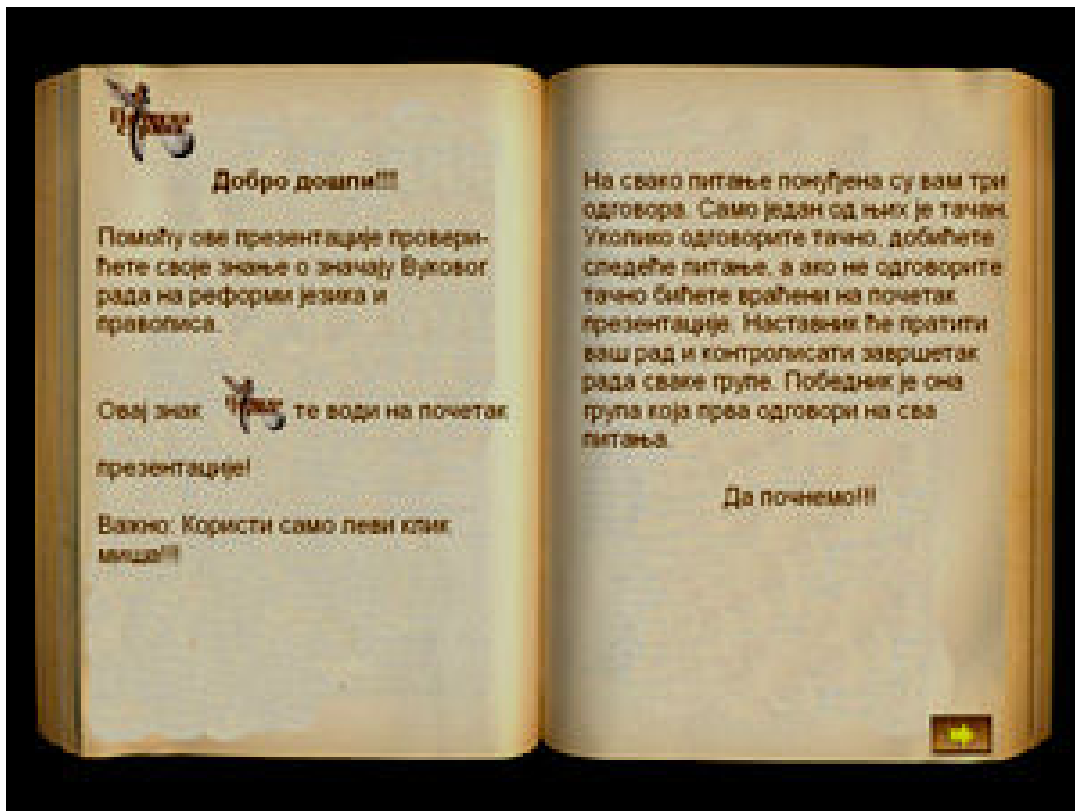
3.3 Treći čas

1. etapa: *Osvrt na naučeno gradivo*

Ukratko ponoviti šta su to učenici saznali tokom prethodnih časova i pripremiti učenike za čas sistematizacije.

2. etapa: *Podela materijala za kviz*

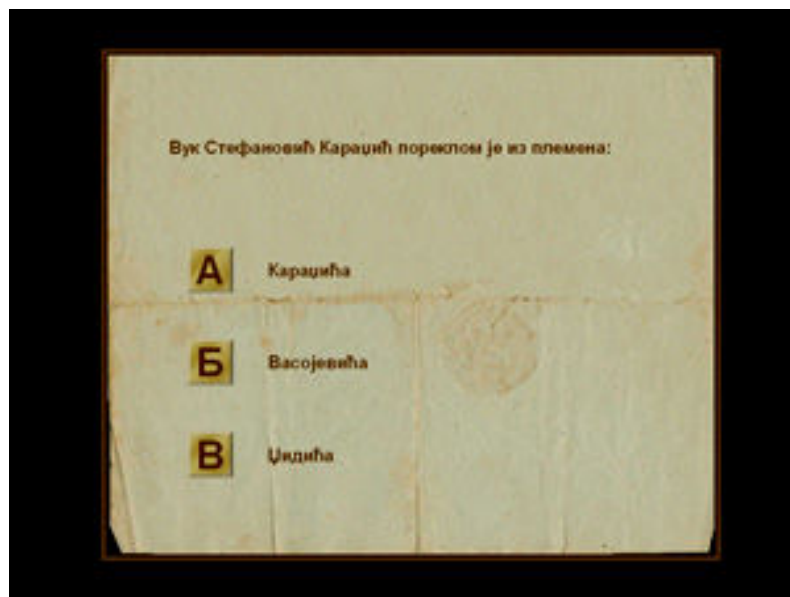
Nastavnik daje uputstva kako će se čas realizovati i deli potreban materijal. Svaka grupa dobija pitanja za kviz u elektronskom formatu (PowerPoint prezentacija) sa uputstvom za rad.

Slika 7. Uputstvo za kviz znanja

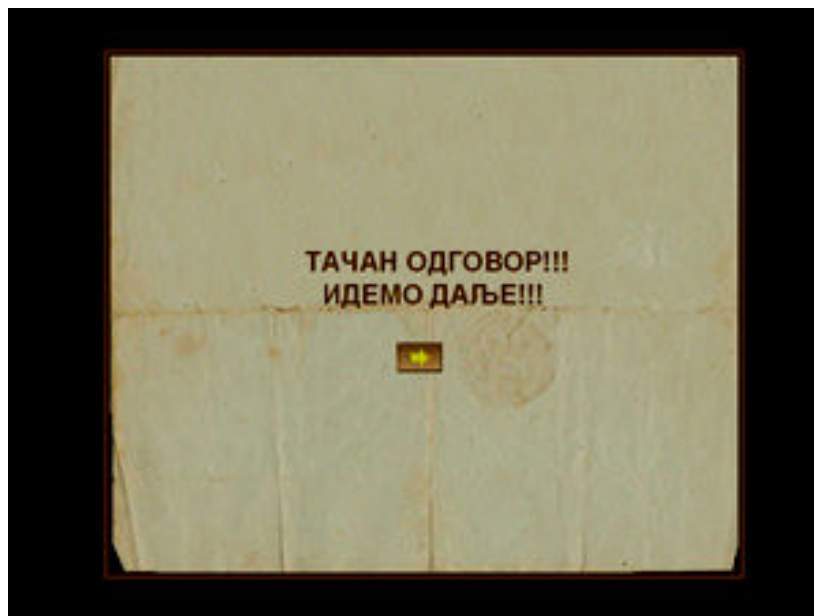
3. etapa: *Kviz*

Dok učenici odgovaraju na pitanja, nastavnik prati njihov rad i beleži rezultate.

Slika 8. Detalj iz kviza

Svaki tačan odgovor vodi dalje, na sledeće pitanje, a netačan odgovor, vraća na početak prezentacije.

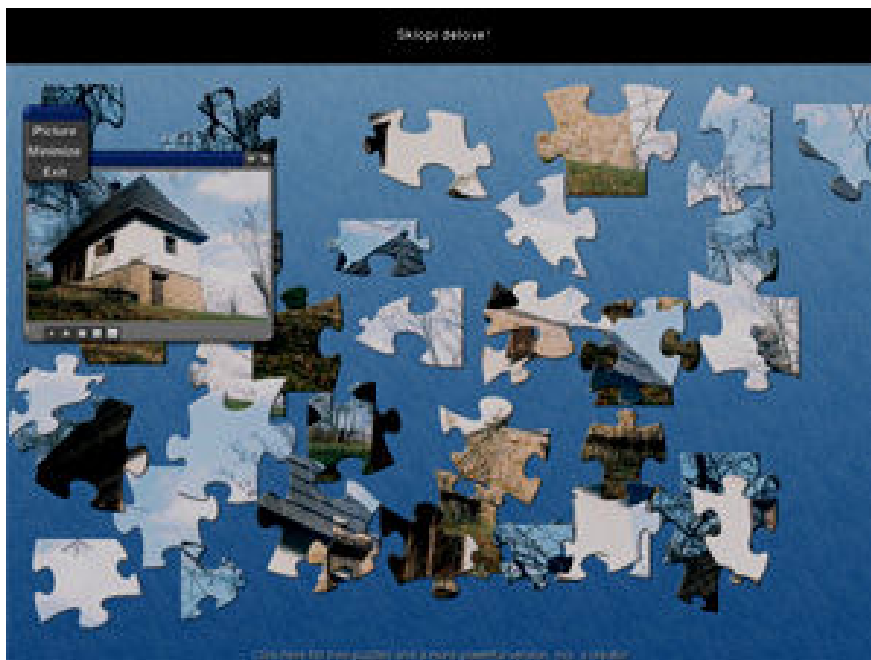
Slika 9. Tačan odgovor

Slika 10. Netačan odgovor

4. etapa: *Rezultati kviza*

Dok grupe sastavljaju puzzle, kao nagradu za uspešno obavljen zadatak, nastavnik saopštava rezultate kviza.

Slika 11. Puzla

5. etapa: *Utisci*

Učenici saopštavaju svoje utiske o novom načinu rada, kako tokom obrade nastavnog gradiva, tako i tokom časova utvrđivanja i sistematizacije.

4. Zaključak

Intenzivni razvoj čovečanstva, odnosno ljudske delatnosti u svim oblastima, doveo je i do napretka nove informacione tehnologije, što je uslovalo i korenito menjanje obrazovno-vaspitnog procesa. Načini sticanja znanja se menjaju i razvijaju uvođenjem savremene informacione tehnologije u nastavu. Radeći na ovakav način učenici su pokazali veliko interesovanje, bili su motivisani i spremni za rad. Vodeći računa o težini gradiva softver je omogućio svakom učeniku da napreduje prema sopstvenim mogućnostima i interesovanjima, što dovodi do podizanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada i pospešuje interaktivnost i kreativnost, kako nastavnika, tako i učenika.

Literatura:

1. Vilotijević, M. (1999): *Didaktika I*, Naučna knjiga, Beograd.
2. Ilić, P. (1998): *Srpski jezik i književnost u nastavnoj teoriji i praksi*, Zmaj, Novi Sad.
3. Mandić, D. i sar. (1997): Multimedijalni elektronski udžbenik za učenje informatike, *Pedagogija*, Beograd, 3, 19 – 28.
4. Milatović, V. (1990): *Metodički priručnik uz Bukvar i nastavne listove*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd.

LANGUAGE TEACHING INDIVIDUALIZATION WITH THE EDUCATIONAL SOFTWARE APPLICATION

Abstract: The paper introduces language teaching individualization with the educational software application. The processing, revision and systematization classes of the unit “Vuk’s language reform” are herein shown. This way of teaching organization enables pupils to get necessary information quickly and it always gives them feedback which motivates them for further learning activities.

Key words: learning, teaching individualization, educational software

